

Соціальна проблематика тісно переплітається з філософською. У романі протистоїть один світ іншому, тобто прості люди (письменники, Софія, діти, борці за мистецтво) і влада (Міністерство з боротьби із казкарством, Жало). В. Терлецький показує, яке місце посідали письменники в суспільстві, і як тяжко їм було вижити під час переслідувань: *«Суд оголошує вирок: визнати Марвіна Джонса винним у порушенні статті 213 Карного кодексу, а саме – у написанні й розповсюдженні казок. Суд присуджує звільнити Марвіна Джонса із посади шкільного вчителя і покарати п'ятирічним перебуванням у Зоні Мороку»* [2, с. 8]. Письменник не міг не зобразити й тяжку долю дітей, які приходили до жінки з оранжевим волоссям: *«...в їхньому реальному житті відбуваються якісь погані речі – у декого сваряться батьки, декого б'ють однолітки, а дехто – важко хворий і самотній»* [2, с. 11]. Софія дуже полюбила цих дітей і не могла їх покинути, коли на них полювала влада: *«Налякані, втомлені й змерзлі, діти сиділи біля вогнища, кліпали заплаканими очима, а дорослі й самі не знали, що мусять робити далі»* [2, с. 67]. Яскравим епізодом є те, коли діти, які керували країною, стали іншими. Цей момент є моментом переродження: *«Але тепер це були зовсім інші діти – вони відкрито посміхалися, ніжно трималися за руки, вони світилися зсередини якимось дивним, таємничим світлом, крізь них струменіла суцільна радість і незвичайна теплота, яка огортала все довкола, наповнювала простір дивовижним піднесенням, насичувала його таємничою музикою і незаними досі неземними голосами. Ці голоси говорили, ніби співали, і був цей спів лагідним, заспокійливим і тихим. Це був голос справжнього щастя»* [2, с. 236].

Отже, розглянувши філософську й соціальну проблематику твору «Кілька років зими» В. Терлецького, ми дійшли висновків, що автор хоче показати читачеві: все, що трапляється в нашому житті, можна пережити. Доля випробовує нас, але, завдяки цим моментам, ми вчимося бути сміливішими, захищати свої інтереси та інтереси інших заради кращого майбутнього, а найголовніше, ми можемо знайти людей, які будуть нас цінувати і поважати.

Література

1. Пазенок В. Філософія : навч. посібн. Київ : Академвидав, 2008. 280 с.
2. Терлецький В. Кілька років зими: роман-притча. Львів : Кальварія, 2016. 240 с.
3. Рецензія на «Кілька років зими» Валентина Терлецького. URL: <https://geekgraphy.blogspot.com/2016/09/valentyn-terletskyi-kilka-rokiv-zymy-retsenziia.html>

Скиданенко А. С.
студентка магістратури
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Наук. кер.: Шарова Т. М., к. філол. н., доцент

ПРИГОДНИЦЬКИЙ ЖАНР У ТВОРЧОСТІ М. ТРУБЛАЇНІ

Пригодницький жанр має свої чималі традиції. Від використання цих традицій, зрозуміло, не могла відмовитися молода українська література. Але їх треба було використовувати творчо. Українські письменники повинні були дбайливо переглянути, переосмислити принципи й традиції старого пригодницького роману, створити новий пригодницький роман, покликаний активно служити справі соціалізму. Боротьба за нову пригодницьку книжку розгортається й дає перші успіхи вже в кінці 20-х – на поч. 30-х рр. ХХ ст. Активну участь у боротьбі за створення

нового пригодницького роману взяв М. Трублаїні. У ряді статей та рецензій він виявив вірне розуміння новаторського характеру і завдань пригодницької літератури.

Творчість М. Трублаїні в цьому аспекті досліджувало багато дослідників, таких як І. Багмут, Г. Гельфандбейн, Я. Гримайло, О. Копиленко, С. Крижанівський, В. Синенко та ін. Однак сьогодні тема не втрачає своєї актуальності, бо автором порушено багато питань, які цікаву сучасній молоді та осмислюються по-новому.

Говорячи про розвиток пригодницької літератури, М. Трублаїні вказував як на одне з найголовніших завдань письменників, які працюють у цій галузі, на потребу створення нового героя. Таким героєм повинен бути не шукач розваг та гострих відчуттів, не рекордсмен-індивідуаліст, а радянська людина-громадянин, яка у своїх діях виходить з інтересів держави, народу. Монолітний і вольовий, мужній і витривалий, прозорливий і спокійний, кмітливий і умілий борець за світле майбутнє людства – таким уявляв собі Трублаїні позитивного героя нової пригодницької книжки [див.: 2, с. 12]. Вивчати творчість М. Трублаїні можна за допомогою електронних засобів навчального призначення, де представлена творчість не лише М. Трублаїні, а й інших представників української літератури [див.: 6, с. 291].

Повість «Лахтак» була першим широким художнім полотном письменника, одним із значних пригодницьких творів української літератури. У творі «Лахтак» М. Трублаїні здійснив своє прагнення створити образ позитивного героя пригодницької книжки, героя, гідного бути повчальним зразком для молодого читача. Таким героєм став штурман Кар. Штурман Кар щедро наділений високими людськими якостями – патріотизм, мужність, розум, людяність, простота [див.: 3, с. 6].

Як правило, засобами творчих робіт можна перевірити обізнаність студента чи учня в конкретній тематиці. За повістю «Лахтак» можна запропонувати написати творчу роботу, що в результаті дозволить перевірити рівень знань студентів чи учнів [5, с. 34]. Для самоперевірки рівня обізнаності в історії української літератури можна в онлайн режимі пройти курси «Осмислені й переосмислені» й показати рівень знань на предмет історії української літератури [7, с. 139].

У повісті «Лахтак» Трублаїні показав зв’язане з небезпеками, повне творчої напруги життя радянських моряків-полярників, романтику їхньої праці, їх простий і своєрідний побут. Команда «Лахтака», за винятком трьох дезертирів, постає в повісті міцно з’єднаним, здруженим колективом. У «Лахтаку» М. Трублаїні виявив уміння зробити пригодницьку книжку не тільки ідейно насаженою, політично гострою, але й цікавою, захоплюючою [4, с. 3]. Цього він домогся уважною, кропіткою працею над сюжетом, який є особливо важливим компонентом книжок для дітей та юнацтва. Сюжет повісті розгортається в хронологічній послідовності і, як і в переважній більшості пригодницьких творів, прискореним темпом.

У «Лахтаку» М. Трублаїні користується різними випадковостями й загадками – засобами інтригування читача. Сюжет повісті «Лахтака» розгортається загалом прискореним темпом, проте в різних розділах цей темп неоднаковий – все залежить від характеру описуваного, матеріалу.

У повісті «Лахтак» виявилось даліше вдосконалення основних особливостей стилю Трублаїні – стислості, лаконізму, чіткості розповіді. Письменник і тут байдужий до скрупульозно детальних описів. Це відчувається і в передачі подій, і в портретних характеристиках, і в пейзажних картинах [див.: 1, с. 11].

У стилі «Лахтака» майстерно поєднуються бойова публіцистика і теплий, життєрадісний гумор. Письменник інколи ніби забуває свою роль оповідача і не просто передає події, а оцінює їх – висловлює своє ставлення до них. Він не може

спокійно водити пером, описуючи злочини. «Три постаті, одна по одній, входили й виходили з камбуза, тягаючи в шлюпку ящики, – говорить Трублаїні про дії дезертирів Аксенюка, Шора і Попова. Три злодії грабували пароплав, і ніхто не чув, не бачив. Та й чи могло спасти кому на думку, щоб під 78° північної широти, серед пустинного, льодового моря, вночі могли обікрасти пароплав?» [3, с. 6].

Уміло користується Трублаїні засобами гумору для розкриття духовного світу позитивних персонажів. Теплий, прозорий трублаїнівський гумор ми відчуваємо в оповіданнях жартуна Торби: «Плавав я на пароплаві «Три погибелі» [3, с. 6].

Повість «Лахтак» підсумувала творчу роботу М. Трублаїні кінця 20-х і першої половини 30-х років ХХ ст. У доробку письменника цих років головне, визначальне місце посіли твори про Далеку Північ. Вони принесли йому популярність, увійшли в українську літературу як цінне надбання. М. Трублаїні вніс помітний вклад в українську літературу. В його творах – романі, повістях, оповіданнях, казках, нарисах – знайшли своє відображення перетворення нашої Батьківщини, зростання її економічної, політичної та військової могутності, розвиток науки й культури. Пройняті патріотизмом, ці твори допомагали й зараз допомагають формуванню нової особистості.

Література

1. Копиленко О. Література для маленьких читачів за 20 років. *Літературна газета*. 1937. 5 жовтня. С. 11–13.
2. Стучевський А. Дві повісті М. Трублаїні. *Літературний журнал*. 1939. № 10. С. 12.
3. Трублаїні М. Лахтак. Повість. Харків – Одеса : Дитвидав, 1935. С. 5–6.
4. Чумак Л. Наш друг. *Зірка*. 1997. 25 квітня. С. 2–4.
5. Шарова Т., Шаров С. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів інформатики засобами творчих робіт. *Молодь і ринок*. 2018. № 9 (164). 33–38.
6. Шарова Т. Використання електронного засобу навчального призначення під час викладання історії української літератури. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки*. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2015. Вип. 39. С. 290–296.
7. Шарова Т., Шаров С. Масові відкриті онлайн курси як можливість підвищення конкурентоспроможності фахівця. *Молодий вчений*. 2018. № 9. С. 137–140.

Смирнов О. В.

студент 3 курсу

Запорізький національний університет

Наук. кер.: Ніколаєнко В. М., к. філол. н., доцент

ПОЕТИКАЛЬНА СПЕЦИФІКА ВІРШІВ-«ПЕРЕВТІЛЕНЬ» НА ІСТОРИЧНУ ТЕМАТИКУ В «СТЕПОВІЙ» ЛІРИЦІ М. БРАЦИЛО

Поетичний доробок запорізької мисткині М. Брацило характеризується неординарністю в плані ідейно-змістового наповнення та форми подачі художнього матеріалу. Утілюючи творчий задум у віршоване слово, авторка зчаста апелювала до нашарувань різних тропів, біографічного підтексту, інтертекстуалій, вдавалася до розмаїтих пейзажних «модифікацій» тощо.

Одним із оригінальних мистецьких прийомів, наявних у ліриці М. Брацило, є використання героя-маски замість ліричного суб'єкта, тобто такого «метафорично

